

Západo česká univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Britská parlamentní reforma z roku 1832

Alena Denková

Plzeň 2012

Západo česká univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce

Britská parlamentní reforma z roku 1832

Alena Denková

Vedoucí práce:

PhDr. Miroslav Šedivý, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západo české univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlazuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené
prameny a literatury.

Plzeň, duben 2012

õ õ õ õ õ õ õ õ õ

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Situace ve Velké Británii p ed parlamentní reformou	7
3. Nástup reformátora lorda Charlese Greye	16
4. Pr chod reformního zákona	20
4.1 První návrh reformního zákona.....	20
4.2 Druhý návrh reformního zákona	23
4.3 T etí návrh reformního zákona.....	24
5. Výsledky	27
6. Ú inky	28
7. Navazující další reformy	29
8. Parlament Velké Británie v sou asnosti	29
9. Záv r	32
10. Seznam použité literatury.....	36
11. Resumé	39

1. Úvod

V této práci se zaměřím na první parlamentní reformu z roku 1832 ve Velké Británii a pokusím se nastínit situaci, která se zde vyskytovala. Práce je vypracována pomocí metod analýzy a kompilace. Mým cílem je podat komplexní a ucelený náhled na politickou situaci parlamentní reformy. Využiji komparativní analýzy britské společnosti před a po parlamentní reformě. Dále se budu zabírat problémy vzniklémi při parlamentní reformě a nakonec se zaměřím na dopady, které tento výnos přinesl obyvatelstvu Velké Británie.

V úvodu své práce si pokládám hlavní otázky, rozebírám použité metodologie a literaturu. Tuto práci jsem rozdělila do tří základních částí. V první části se budu věnovat situaci ve Velké Británii před parlamentní reformou, kde se budu zabývat politickým aspektem doby a jejich vlivem na stav a fungování monarchie. Soupeření Toryovského a Whigovského kabinetu a rozdělení politické moci v parlamentu, což ovlivňovalo chod celého království. Docházelo i k nástupu státní premiéry v rámci jedné politické strany Toryovské. Nakonec v této kapitole zmíním i rozdělení a fungování britského parlamentu, jeho složení a jeho pravomocem.

Druhá část bude věnována Lordu Charlesovi Greyovi, jeho postojům, výraznému vlivu na parlamentní reformu a jeho vstupu do politického života. Dále jeho stranickým spolupracovníkům, kteří stáli při něm navrhovaných reformách po boku v jakékoliv situaci a podíleli se na silné propagaci reformy.

V poslední části se zabývám jednotlivými návrhy parlamentní reformy. Tuto kapitolu jsem nazvala Průběh reformního zákona. Celkem byly tři návrhy reformního zákona v rozmezí od jara roku 1831 až po léto roku 1832. První návrh reformního zákona byl předložen 1. března 1831 Johnem Russellem, který byl zamítnut již při druhém čtení. Druhý návrh byl prezentován v úvodu téhož roku a prošel do Sněmovny lordů, kde byl

na podzim zamítnut. Poslední návrh zákona byl předán k projednávání v prosinci roku 1831, kdy se jednání protáhla až do května roku 1832. Mezitím se museli uskutečnit volby. Lord Charles Grey raději podal rezignaci na svůj post a místo něj byl jmenován vévoda z Wellingtonu. Ten měl za úkol sestavit novou vládu, to se mu ale nepovedlo, nebo se potýkal s celou řadou problémů, protestů za přijetí reformy a další vlnou nepokojů. Nakonec podal demisi a na jeho místo se vrátil lord Grey, který v této době měl velkou podporu od krále Viléma IV. Odsouhlasení návrhu reformního zákona se uskutečnilo 7. června 1832.

V závěru práce shrnuji výsledky a úinky reformního zákona, co přinesl za zlepšení a co bylo negativním přínosem pro společnost.

V rámci této práce jsem si zadala následující otázky, které bych chtěla v následujících kapitolách zodpovědět. Zejména se jedná o otázky ohledně fungování britské politiky předanou reformou. Dále se budu snažit ukázat, jak se tato reforma projevovala v rámci následujících let nejen po přijetí návrhu reformního zákona, ale i v delším časovém horizontu. Zaměřím se na hlavní aktéry této reformy a stručně popíši jejich charakter a role, které hráli při vytváření návrhu parlamentní reformy, a zmíním se o osobnostech, kteří se podíleli na jejím schválení. Zejména se budu vnovat Robertu Banksi Jenkinsonovi, II. hraběti z Liverpoolu, Arthurovi Wellesley, I. vévodovi z Wellingtonu a hlavně se soustředím na lorda Charlese Greye.

Pro tuto práci jsem v počátku šerpala z díla *Dějiny Británie* od Kennetha O. Morgana, který se stručně vnuje této problematice. Dále jsem pro přehled zvolila knihu *Dějiny moderní Británie Od roku 1714 až po dnešek* od autora Ellise Archera Wassona. Zde velmi stručně popisuje období, kterému jsem se vnovala. Tyto knihy a internetové odkazy mi pomohli ke zpehlednění situace ve Velké Británii a utvořit si celkový obraz.

Za st 0ejní literaturu v anglickém jazyce, ze které jsem nejvíce
 erpala a erpali z ní p edchozí jmenovaní auto i, pova0uji *The Great
 Reform Act* od Michaela Brocka, vydané v sedmdesátých letech
 20. století a dílo *The Age of Reform 1815 . 1870* od E. Llewellyna
 Woodwarda z devadesátých let minulého století. Tyto knihy byly velmi
 kvalitn zpracovány a detailn popisují období týkající se návrhu
 parlamentního zákona. Woodward v knize dále popisuje reformy, které
 následovaly a které radikáln zm nily parlamentarismus. Pou0ila jsem i
 monografii *Lord Grey, 1764 . 1845* od E. A. Smitha, kde dokázal popsát
 a zhodnotit 0ivot a postoje lorda Greye.

Dalšími dopl ujícími zdroji pro m byly zahrani ní historické
 periodika, *Historical Journal* a *History Review* a autory Robert Pearce,
 John Spiller, Graham Goodlad, James S. Sack a mnoho dalzích autor
 zajímavých lánk , z kterých jsem erpala. N která díla jsou kvalitn
 zpracována, ale minimální po et d l jde chronologicky. I v mé práci se
 Vám m 0e zdát, hlavn v úvodu práce, 0e nepostupuji po chronologickém
 vývoji událostí.

Mám bohu0el limitované podmínky pro zpracování daného tématu,
 proto0e je nedostatek odborné historické literatury v nované tomto
 období nejenom v eském jazyce, ale i v cizích jazycích. Stávající
 literatura k danému tématu je pro mne velmi omezená.

2. Situace ve Velké Británii p ed parlamentní reformou

V období, které vyvolalo pot ebu nastávající parlamentní reformy, se
 Velká Británie nacházela nejen v ekonomických, ale i sociálních a
 politických problémech. Ekonomická situace byla p edevzím ovlivn na
 pr myslovou revolucí, hlavn p echodem z manufakturní výroby
 na rozsáhlé pr myslové továrny. Na p ední pozice v pr myslu se dostalo
 textilní odv tví novým zp sobem zpracování sukna na tkalcovském stavu
 a zlepzením výrobních postup ve zpracování p íze Docházelo

k celkovému zlepšení ve výrobě a v tržní ekonomice. Pro další rozvoj přemýšlení bylo nutné z hlediska nové prostoty, kde vznikaly nové pracovní příležitosti pro obyvatele stahující se z venkova do měst. S tím souvisí vznik lidnických tříd, spolků a uskupení, které se hlásily o svá práva, a usilovali o zlepšení pracovních podmínek. V zemědělství byl zaveden takzvaný obilný zákon, pro ochranu anglického obilí před dovozem levnějšího obilí ze zahraničí, a úspěšně se povedlo oddálit nespokojenost zemědělců na několik let dopředu.¹

Pokud se nepodařilo dosáhnout změn, na kterých trvaly organizace vyjednáváním, docházelo ke shromážděním a k protestům nespokojeného obyvatelstva. Roku 1817 byly znovu zavedeny zákony týkající se občanského práva a práva na shromáždění. Následkem těchto zákonů bylo protestní povstání, které se konalo 16. srpna 1819 na Svatopetrském poli nedaleko Manchesteru.² Dalším požadavkem bylo prosazení nové parlamentní reformy, která by stanovila podmínky pro zvolení zastupitelů do parlamentu. V pozadí tohoto činu stálo několik aspektů. Vytvořit nové volební právo, protože volební hranice byly zastaralé. Do systému patily i neoblíbené takzvané shnilé čtvrti a bylo nutno zvýšit počet právoplatných voličů. Následovaly ekonomické podmínky, které nebyly zrovna jednoduché. Po skončení Napoleonských válek se na krátkou dobu rozmohl textilní průmysl, ale toto oživení nemělo dlouhého trvání. Chvilkové pozitivní období vystřídala opakující se hospodářská krize. Vše bylo následkem Napoleonských válek, hlavně nedostatkem kvalitních potravin a klesající výší mzdy. Z těchto důvodů se začal formovat britský politický radikalismus. Tento výraz se začal

¹ WASSON, Ellias A., *Dějiny moderní Británie. Od roku 1714 až po dnešek*, Praha 2010, s. 146.

² Tato akce se stala masakrem, který se nazýval Peterloo, podle Waterloo, kde byl poražen Napoleon Bonaparte.

používat pro ty, kteří se zapojili do změn ve společnosti a bojovali za politické reformy.³

Po shromáždění nespokojených lidí se dostavily reakce a následky, které zásadně ovlivnily politickou situaci v zemi. Masakr u Peterloo se stal momentem, od kterého se změny daly do pohybu, a byl to začátek pro vyjednávání zůstačnými stranami. Potom, co se tyto protesty začaly šířit, lidé v okolí Manchesteru a v dalších krajích byly silně pobouřeni a rozhořčeni reakcí mocenských sil. Vláda vydala nařízení pro policii a soudy, aby se zaměřili na novináře, tisk a pokusili se zastavit šíření informací, co se ve skutečnosti událo na Svatopetrském náměstí.⁴

V letech 1812 - 1827 byl v čele toryovské vlády lord Liverpool, celým jménem Robert Banks Jenkinson, II. hrabě z Liverpoolu, jeho cílem bylo potlačit protestující skupiny a překonat období neklidu. Díky svému otci a svému politickému odhodlání se velmi brzy stal vlivným členem Tory. Na počátku své kariéry vystoupil jako například ministr zahraničí, kdy dokázal vyjednat podmínky pro uzavření míru v Amiensu. Poté se pod premiérem Williamem Pittem mladším stal ministrem vnitra.

William Pitt mladší byl nejmladším politikem, který se dostal na politickou scénu v druhé polovině 18. století. Ve své kariéře byl dvakrát ministerským předsedou. Poprvé se jím stal v letech 1783 až 1801, kdy podal rezignaci z důvodu nezmeněného názoru krále Jiřího III. vůči katolíkům z Irska. Došlo k tomu po připojení Irska k Velké Británii roku 1801 a od té doby existuje Spojené království Velké Británie a Irska.⁵ Do svého druhého období se dostává po tříleté pauze v roce 1804. Jeho podpora v parlamentu byla nižší než v jeho předchozím období.

³ MORGAN, Kenneth O. a kolektiv, *Dějiny Británie*, Praha 2011, s. 389.

⁴ POOL, Robert, *By the Law or The Sword? Peterloo Revisited*, in: *History* 91, 2006, 32, s. 253-255.

⁵ MORGAN, s. 374.

Pomocí Pittova jednání se Velká Británie stala součástí této koalice v boji proti Napoleonovi a jím ovládané Francii. Velká Británie dokázala, že byla silnou námořní mocností, zvláště po vítězné bitvě u Trafalgaru.⁶

William Pitt mladší byl velmi kontroverzní postavou na politické scéně Velké Británie. Do vlády se dostal díky kladným vztahům s králem Jiřím III. a ne se souhlasem dolní komory parlamentu. Král Jiří III. mu zasahoval do vedení, a proto se nemohl stát jednou z vlivných osobností doby. Jeho nejvýznamnějším přínosem bylo stabilizování veřejných financí, snížení státního dluhu a provedení daňové reformy. Jeho dalšími cíli byly reforma volebního systému, emancipace katolíků a další změny ke zlepšení situace pro obyvatelstvo. Toho se u bohužel nedožil.⁷

Po smrti Williama Pitta byla funkce premiéra nabídnuta Robertu Banksi Jenkinsonovi, II. hraběti z Liverpoolu, ale prozatím to odmítl, s tím, že by si zatím nedokázal zajistit veřejnou podporu v parlamentu. Na pár let se stáhnul do ústraní, ale o politiku se nepřestal zajímat.

Robert Jenkinson se stal nástupcem až po smrti lorda Castlereagha. Nakonec se osvědčil, jako výborný politik ve své vedoucí funkci a udržel přiměřenou rovnováhu mezi liberálními whigy a konzervativními toryi. Jeden z hlavních problémů se týkal ekonomiky, jelikož stav státních financí byl katastrofální po válečných nákladech a záťoží státních výdajů, které státní deficit ještě více prohlubovaly. Jako řešení zvolili navýšení úrokové sazby za poskytnuté půjčky, které by mohly snížit státní dluh. Tímto krokem rozpoutaly vnitropolitické napětí. Toryovská vláda zasahovala přijetím represivních zákonů. Bylo vytvořeno takzvaných šest zákonů z roku 1819, které reagovaly na události ze Svatopetrského pole.

⁶ MORGAN, s. 455.

⁷ JUDD, Gerrit P. IV, *Members of Parliament 1734 - 1832*, London 1955.

Proti tomuto zákonu stáli členové whigovského kabinetu z obavy, že tato opatření povedou k omezení osobních svobod.⁸

Proti tomuto tvrzení se začal ohrazovat liberální Torye Robert Peel, ministr vnitra ve vládě lorda Liverpoola. Hlavním polem působnosti Roberta Peela ve dvacátých letech 19. století byla sociální péče. Zajistil zlepšení fungování legislativy, snížil kriminalitu, zpřehlednil posuzování kriminálních případů, podílel se na reformě v zbrojnici a policii, která v počátcích neměla důvěru obyvatelstva. Byl považován za jednoho z nejnadějnějších politiků. Sám však nedokázal premiérovi poradit byly dva problémy, které spolu do jisté míry souvisely. Jednak to byl problém týkající se víry, přesněji řečeno diskriminace katolíků v Irsku, druhý se týkal korupčního jednání ve volebním systému. Robert Peel předtím odstoupil ze své funkce z rozdílných názorů v oblasti náboženství s novým ministerským předsedou Georgem Canningem, jmenovaným v dubnu roku 1827. Ale v politice Robert Peel působil i nadále.⁹

George Canninga byl liberální konzervativce. Jeho politická funkce, kterou v počátcích nechtěl přijmout, ale nakonec ji přijal, byla funkce ministra zahraničí. V pozdější době měl být na krátké období britským premiérem. Nebyl v oblibě u podstatné části konzervativních poslanců pro své pro-katolické názory a za jeho okázalý styl. Jeho nejlepší vlastností byla v kvalitních proslovech v parlamentu. V úřadu nevydržel dlouho, protože v srpnu roku 1827 zemřel, byla to jedna z nejkratších dob na postu předsedy vlády.¹⁰

Král Jiří IV., který byl znám svým extravagantním stylem života. I když byl jmenován jako princ regent a vládu měl na starosti Robert Jenkinson, tak se snažil zasahovat do politických záležitostí

⁸ WASSON, s. 147.

⁹ Tamtéž, s. 148.

¹⁰ SMITH, E. A., *Lord Grey. 1764 . 1845*, Oxford 1990, s. 242.

bez úspěchu, kvůli regentství byl v nich kterých ohledech a rozhodování omezen. Král Jiří IV. byl znám svým pokusem o rozvod nebo anulování s atkou se svojí manželkou Karolínou Brunzvíckou. Ta tento návrh odmítala akceptovat a trvala na tom, že se s ní má jednat jako s manželkou následníka trůnu. Jiří IV., to ale odmítal. Nakonec z toho byl skandál, který se dostal na veřejnost, kde vyvolal negativní reakci obyvatelstva. Po této aféře se stáhnul do ústraní, ale pokouzel se neustále zasahovat do dění na politické scéně. Silně podporoval katolickou emancipaci, avšak vyzlo najevo, že má silné protikatolické názory. Nakonec rezignoval a podepsal zákon o katolické emancipaci.

Po smrti George Canninga byl králem Jiří IV. jmenován Arthur Wellesley, I. vévoda z Wellingtonu, který králi prokazoval nesmírnou loajalitu a byl silně autoritativní. Svou kariéru zahájil v armádě, jako nižší důstojník, postupem času se propracovával nahoru. Jeden z jeho mnoha úspěchů se odehrál na Indickém poloostrově. Po návratu domů se mohl se souhlasem ženit a v roce 1801 byl zvolen do parlamentu za Torye. Jeho největšími úspěchy bylo zastavení a vyhnání Napoleona Bonaparta ze Španělska a jeho definitivní porážka v bitvě u Waterloo.

Patřil mezi silné konzervativní politiky této doby a byl i vrchním velitelem britské armády. Za jeho působení byl předložen návrh od whiga Johna Russella o zrušení zákona o privilegích a obcích z let 1673 a 1678, které zabráňovaly náboženským disidentům být jmenováni do veřejných funkcí. John Russell byl členem whigů a v druhé polovině 19. století se dokonce stal i premiérem. Byl silným zastáncem reformního zákona pro volební obvody. Ve čtyřicátých letech se dostal do Sněmovny lordů. Vykonával funkci ministra vnitra a mohl provádět reformy i mimo Londýn, což vedlo k velkým krokům k demokracii. Byl velmi neoblíbený na politické scéně.

Skalní Toryové se svými protestantskými předstoupky doufali, že se obnoví snahy o zablokování katolické emancipace, která by dala římským katolíkům právo volit a vládnout. Vévoda z Wellingtonu musel dbát na správný průchod reforem, a tak v dubnu 1829 byla uzákoněna katolická emancipace. V Irsku bylo volební právo rozděleno tak, že volit mohli jen ty nejbohatší vrstvy obyvatelstva. Tudiž probíhající volby byly bez velké části katolických voličů, kteří nedisponovali dostatečným majetkem pro získání si volebního hlasu.¹¹

Hlavní část politické moci ve Velké Británii byla ve 20. letech 19. století, stejně jako je tomu dnes, v rukách parlamentu a předsedy vlády (premiéra). Britský parlament byl a je rozdělen na dvě komory, dolní . Dolní sněmovnu,¹² a horní komoru Sněmovnu lordů.¹³

Dolní sněmovna byla demokraticky zvoleným orgánem složeným z několika set členů, kteří byli známí jako členové parlamentu (MPs). Tito členové, přestože pocházeli z aristokratických rodin, měli málokdy tradiční zlechtický titul, který by jim zajistoval přístup do horní komory parlamentu. Aristokracie byla tvořena dvěma úrovněmi vyzvě (peerage) a nižší (gentry). Toto spojení tvořilo po dlouhou dobu pevné základy britského společenství a celého státu. Vyzvě zlechte zahrnovala několik aristokratických titulů: vévodové, markýzové, earlové, vikomti a baroni.¹⁴ Patřila sem i vtzí skupina nezlechtických baronetů. Ti se lišili od zbytku společnosti tím, že měli starodávné tradiční výsady a mezi sebou dodržovali zásady hierarchických hodností.¹⁵

¹¹ WASSON, s. 151.

¹² House of Commons.

¹³ House of Lords. SACK, James S., *The House of Lords and Parliamentary Patronage in Great Britain 1802 - 1832*, in: *The Historical Journal* 23, 1980, 4, s. 913.

¹⁴ DAVIS, Norman, *Ostrov. D jiny*, Praha 2003, s. 555.

¹⁵ Tamtéž.

lenové Dolní snmovny parlamentu byli voleni v tznovém systému volebními obvody. Jejich lenové byli kontrolováni leny Snmovny lord, aby msto mohlo být zastoupeno v parlamentu, muselo mít svého patrona. Vyskytovaly se problémy p i správném ur ení, jak a který peer m l kontrolovat daný obvod a po jak dlouhou dobu mohl v p i azeném obvod vykonávat svoji funkci. Kontroly provád né Snmovnou lord byly velmi náro né a chaotické. Patron m l jistý vliv na volební obvod v daném m st a mohl se podílet na výb ru kandidáta. Pokud podmínky, které stanovil pro konkrétní volbu, byly spln ny a byla jasná nominace konkrétního kandidáta. Dozlo-li ke zvolení jednohlasn , tak patron zajistil post a k eslo pro daný obvod v poslanecké snmovn .¹⁶ Nap íklad hrab Grosvenor platil zhruba 370 liber za ka0dý vzeobecné volby v Shaftsbury a k tomu zaplatil 20 guinejí ka0dému voli i, který na to v této dob m l právo. Kdy0 nastala situace, 0e se ve volebním obvodu objevilo více kandidát , docházelo k uplácení a p eplácení voli .

Nástup nov zvoleného lena parlamentu byl o ekáván ostatními poslanci, kte í ji0 m li jisté zkuzenosti a zajizt nou autoritu v politických jednáních a hlasování. Od zvoleného kandidáta se p edpokládalo, 0e bude plnit p ání svého patrona. Pokud neposlouchal svého patrona, musel by odstoupit v jeho prosp ch. V Dolní snmovn se objevovala korupce, sledování sv enc a jejich patron bylo d kladné. len snmovny mohl mít sv j sm r a zám r, ale musel pamatovat na blaho své zem a dodr0ovat stanovená pravidla, za porušení a nedodr0ení stávajících podmínek a zvyklostí by nebyl pova0ován za estného mu0e ani gentlemana.¹⁷ Objevovali se i tací poslanci, kte í poskytovali svým novým koleg m z Dolní snmovny majetek, aby se mohli sna0it dosáhnout na vyzzí a lépe ohodnocené posty mající politický vliv na dalzí d ní.

¹⁶ SACK, s. 915.

¹⁷ Tamté0, s. 919.

Druhá část parlamentu, Sn movna lord , byla zcela nezávislá na dolní komo e. Doplovala, rozhodovala a schvalovala návrhy zákon , které pocházely z dolní komory. Členové této horní komory byli jmenováni monarchou na doporučení předsedy vlády. Politické podmínky, podle kterých členové parlamentu rozhodovali a schvalovali zákony, se lišili od jednotlivých volebních obvodů . Například to bylo postavení obvodu z hlediska geografického, ve vlastnictví nemovitého i movitého majetku i zeměpisné. Byla zde otázka národnostní, zda to byl Angličan, Ir i Skot. Mnoho volebních obvodů mělo jen malou část voličů . Samotní voliči pocházeli z hrabství a spadali pod aristokratický vliv majitelů panství. Doposud zavedený volební systém již nerefletoval demografický vývoj. Například velká průmyslová města v Anglii, jako byly Manchester a Birmingham, neměla vlastní zastoupení v parlamentu z důvodu nedostatku finančního zajištění.¹⁸

Byly zde dvě skupiny členů : církevní a zlechtického původu. Složení církevních členů bylo následující arcibiskupové, biskupové a opati, kteří tvořili většinu členů této komory. Narostal jejich počet, ale s tím i klesal jejich vliv u jednotlivých ústavních zákonů . Jejich počet se musel postupně snižovat, jak docházelo k prosazování různých reforem a přijímání nových zákonů .¹⁹ Aristokratičtí členové se stali od 16. století početnější skupinou než církevní hodnostáři. A zároveň mohli být součástí politických stran. Většina těchto poslanců byla dle řízení členy. To znamená, že jejich členství na ně mohlo přejít dědičným právem. Toto dědičství uděluje panovník nebo na přání návrh předsedy vlády.²⁰ Před zmínkami o první velké parlamentní reformě se John Cartwright pokusil o změnu, zda by nebylo možné zlechtický titul uplatnit v obou dvou komorách parlamentu. Předložený návrh ale neobsahoval dostatečné podklady pro konkrétní aplikaci. Před vstupem na politickou

¹⁸ WASSON, s. 154.

¹⁹ SACK, s. 920.

²⁰ Tamtéž, s. 921.

scénu p sobil jako námo ní d stojník. Rodina, ve které vyr stal, byla velmi spole ensky zainteresována. Jeho bratr se stal vynálezcem parního tkalcovského stavu. Celkov byl pova0ován za otce parlamentní reformy. M I za to, 0e reforma volebního systému odstraní ve ejné stí0nosti a zavládne klid a pohoda národa.

Reforma vzak byla okázalým kompromitujícím sporem mezi leny parlamentu a vévodou z Wellingtonu. V roce 1830 vydal vévoda Wellington deklaraci na podporu parlamentní reformy. Ta ovzem byla chybn prezentována a jeho vlád byla vyslovena ned v ra zvolenou dolní sn movou. Poté z vlastní v le vévoda Wellington podal demisi na post ministerského p edsedy, tím kon í dlouholetá vláda toryovské strany. Nov jmenovaným premiérem byl len whigovského kabinetu Charles Grey, II. hrab Grey.²¹

3. Nástup reformátora lorda Charlese Greye

Ministerský p edseda lord Grey byl jmenován králem Vilémem IV. v listopadu 1830. Byl velkým zastáncem emancipace katolík a nov vznikající volební reformy. Po dobu jeho mandátu, p ed definitivním schválením nové parlamentní reformy, se událo n kolik krizí, které probíhaly v rozmezí let 1830 . 1832 a také to bylo období politické nestability.

Vilém IV. byl bratr Ji ího IV a synem Ji ího III. Své mládí strávil u námo nictva jako ní0zí d stojník. Bojoval v Americe v bojích o nezávislost. Poté byl p evelen do Indie, kde se setkal s Horatiem Nelsonem. V po átcích své politické kariéry m I ztí0ené podmínky vlivem svého otce, zejména kdy0 se rozhodl kandidovat do Dolní Sn movny. Jeho otec to odmítal, ale zároveň necht I, aby se tato situace dostala na ve ejnost. Vze bylo vy ezeno v tichosti a beze sv dk . Po bratrov

²¹ GOODLAD, Graham, *Corn, Catholics and the Constitution: The Tory Crisis of 1827* . 30, in: *History Review* 9, 2002, 43, s. 9.

smrti se vlády ujímá Vilém IV. Došla vstupuje v dob , kdy se m li konat nové volby. Toryové byli nejednotní a to umožnilo zvitit opozitním Whig m. Stál na straně nového volebního zákona. V zahraničí politice podporoval budování Suezského průplavu, který by vedl k lepším vztah m s Egyptem.

Kroky lorda Greye byly vnímány především jako konzervativní. Šlo by se, že bude postupovat liberálněji a že i jeho myšlenky a rozhodnutí jdou tímto směrem. Byl to však následek toho, z jaké pocházel rodiny, ve které byly silné konzervativní tradice, ale on sám si chtěl vytvořit svoji vlastní politickou kariéru.²² Lord Grey měl vždy své koncepty jasné promyšlené, ale nejvíce mu vadil postoj panovníka a jeho nadřazenost nad ostatními členy parlamentu. S tímto názorem souhlasili i lidé z jeho okolí. Nelíbilo se mu, jak král oslavuje úspěchy bez ohledu na zmanipulované parlamentní volby, kde poskytoval finanční pomoc a napomáhal korupci. Dále se jednalo o místní tvrdosti a jejich reprezentování, které by bylo upraveno a dokázalo by splnit změny v zájmu obyvatelstva, tak, aby poptávka po parlamentní reformě byla méně naléhavou záležitostí. Lord Grey a jeho strana tato jednání chtěli eliminovat. Pro ně svoboda znamenala demokracii, rovné politické právo pro všechny třídy ve společnosti a omezení moci koruny nad parlamentem. Sám se zavázal, že bude schopný prosadit novou parlamentní reformu.²³

Když se whigové ujali moci, museli se vypořádat s podzimními nepokoji v jižních a východních částech Anglie během 30. let 19. století, které způsobovaly hospodářské a společenské problémy odehrávající se na venkově. Tyto bouře se označovaly podle buřty Swingy a byly nazývané jako Swingovo povstání. Nebylo to jen Swingovo povstání,

²² SMTH, s. 25-28.

²³ BROCK, Michael, *The Great Reform Act*, London 1973, s. 30.

které rozdmýchalo dosavadní klid.²⁴ Ve 30. letech znovu vypukla ve Francii revoluce, takzvaná červená revoluce. Tato aktivita vyvolala obavy po celém Evropském kontinentu, včetně Ruska, ale především na Britských ostrovech a vlnila politiky s obavami z jejího průběhu a možných následků ve stávajícím zřízení vlády a chodu monarchie. Na druhou stranu posloužila jako pobídnutí reformátorů, aby se snažili intenzivněji a začali dosahovat svých stanovených cílů.

Rázná a rozhodná reakce na Swingovo povstání přišla od ministra vnitra vikomta Melbourne. Chcel ukázat, že se dalo jednat s rozmyslem a ne vyřešit konflikty pouze pomocí síly. Začali se objevovat radikální intelektuálové, kteří nechtěli zasahovat do nepokojů a zničit možnost nové parlamentní reformy.

Dokud byli u moci Toryové, byli spokojeni se stávajícím volebním systémem a nechtěli nastolit jakékoli změny. Často se odvolávali na mimoparlamentní agitaci v otázce náboženství. Avšak tato otázka byla vyřešena roku 1829, kdy vévoda z Wellingtonu ustanovil katolickou emancipaci. Na to, že nechtěli prozatím souhlasit se změnami, vypukla vlna rozhovorů a interpelací v parlamentu. Byly zveřejněny různé argumenty od oponentů, jakými byl například Macaulay, který tvrdil, že: „Reforma není prostědek pro urychlení revoluce, ale jde o prevenci.“²⁵ I když se o zavádění reformy lord Grey pokoušel mnohem dříve, postupem času se přestal ohlížet zpět do minulosti a začal myslet na budoucnost. Jednalo se o možnosti, které by mohl změnit, aby výsledek přispěl ke zlepšení situace a nárůstu populace ve městech. Podporující názor měl Whigovský poslanec Robert Heron, jednou na konci roku 1830 řekl:

²⁴ SPILLER, John, Reform and Revolution, History Review 12, 2001, 41, s. 50.

²⁵ PEARS, Robert, The Great Reform Act of 1832, History Review 3, 2007, 57, s. 16.

sže jezť p ed dv ma lety by parlamentní reforma byla beznad jná, ale nyní v ím, 0e se jist blí0í a bude uskute n ná.²⁶

Toryové se za ali více rozd lovat a byli nejednotní ve svých názorech, tím dávali prostor k velkému prosazení vlivu whigovské stran . Liberální Toryové m li problém s tím, 0e si proti e ili s vyhran nou stranickou a politickou komunikací. V ele liberálních Tory stanul vikomt Palmerston, který se sna0il p ipojit ke správ whig a cht l podporovat je a p ijímat jejich názory a d le0itá rozhodnutí. Mimo jiné, vikomt Palmerston byl sou ástí vládního kabinetu lorda Greye.²⁷

Kdy0 zapo aly diskuze o parlamentní reform v roce 1830, tak problematika volebního práva byla jedním z klí ových bod ňa po adu jednání. Celkový počet volí byl stále stanoven jen na n kolik set mu0 z celé Anglie, Skotska a Walsu. Whigové zaznamenali, 0e parlamentní reforma a její neprosazení by mohlo zp sobit revoluci, z které m li obavy hlavn majetné t ídy. I kdy0 jim byl parlament pozitivn p iklon ň, bylo nutno mít na z eteli chod pr myslu, obchodu a zem d lství také i z pohledu pracujících t íd. Dokud se neza aly objevovat náznaky pro uskute n ní parlamentní reformy, nemohlo se do té doby pomýzlet na provád ění a uskute n ní dalzích reforem v jiných sektorech státní správy, nap íklad v církvi, provád ění reforem na univerzitách, v soudnictví a dalzích.²⁸

Sám premiér lord Grey, který v roce 1793 a znovu i v roce 1797 navrhoval reformní zákon, tak aby posílil whigy a potla il nespokojenost ostatních, nijak nedával p ednost svým nápad m p ed návrhy oponent ňa p ípadných podporujících p ed ostatními, i kdy0 o tom ň kte í pochybovali. Bylo by neproz etelné, kdyby s tímto projektem a nad jemi

²⁶ PEARS, s. 18.

²⁷ WASSON, s. 155.

²⁸ WOODWARD, E. L., *The Age of Reform 1815 . 1870*, Oxford 1990, s. 28.

skoncoval. Kolega lorda Greye, lord John Russell tvrdil: *š e jeho principy reformy jsou takové, aby do budoucnosti zabránily revoluci. (the principle of my reform is to prevent the necessity for revolution)*²⁹

V květnu roku 1831 proběhly volby, které potvrdily podporu pro reformu ve stávajícím systému volby zastupitelstva v zemi. Antireformní Toryové získali hlasy jen v jedné čtvrti, zatím, co proreformních čtvrtí bylo třicet pět. Kromě této porážky, Toryové ztratili třicet ze zedesáti křesel v parlamentu. Vytvoření reformního zákona bylo vidinou spravedlivé změny i pro esnepešské oponenty a snahu o její potlačení. Whigové nepochybovali o svých zámcích, ale byli to právníci, kdo byl v kontaktu se stanoviskem Angličanů. Právní síla whigů byla v jejich názorech. Snažili se dbát a respektovat zájmy obyvatelstva, které byl často prozřetelnější než samotná politika vládnoucí aristokracie.

Lord Grey měl zformulovat znění reformního zákona a podmínky přijetí měli vytvořit jeho kolegové. Problém nastal, když radikálové začali kritizovat jeho složení vlády, kde byli i členové House of Lords: Althorp byl Angličan, vikomt Palmerston byl irský peer, Graham anglický baronet Grant, z čehož argument vyplývá, že Grey v kabinet byl aristokratický v 19. století.³⁰

4. Průchod reformního zákona

4.1 První návrh reformního zákona

Po celé zemi vznikaly proreformní politické odbory, docházelo k neskutečnému smíření státní a lidnické třídy. Tyto spolky byly převážně v Birminghamu, v čele s Thomasem Attwoodem. Byl

²⁹ SPILLER, s. 49.

³⁰ WOODWARD, s. 79.

významným britským bankérem, ekonomem, politickým revolucionářem a hlavním členem parlamentu. Byl jeden z hlavních zastánců parlamentní reformy, aby byla prosazena a vykonávána v možnostech stávající ekonomické a politické situace v monarchii.

Členové tohoto spolku měli jasná pravidla, která přísně dodržovali a vzeli si je v souladu se zákonem a bez použití násilných prostředků na podporu reformy. Nejčastěji používali petice a veřejné oratorství.

Několik měsíců po nástupu lorda Greye na post premiéra, lord John Russell předložil 1. března 1831 první návrh reformního zákona v poslanecké sněmovně na takzvaný vládní úřad. Návrh obsahoval nezvolených zedesát nejmenších městských čtvrtí pod 2 000 obyvatel, kde postoupil jen jeden člen místo celkového počtu 119, a snížení počtu zastoupení v dalších čtyřiceti sedmi částech s počtem obyvatel mezi 2 000 a 4 000. Další snížení znamenalo zastoupení kombinovaných čtvrtí Weymouth a Melcombe Regis ze čtyř na dva členy. Tak zmizelo 168 míst a na jejich místo bylo vytvořeno 97 nových míst s ohledem na anglické volební obvody. Na která místa byla zrušena, nebo byly rozděleny: čtyři okresy byly připojeny do londýnských předstí a každý dostal dva členy navíc, jeden obvod připadl Welsu, pět bylo přiděleno do Skotska a tři do Irska. Sedm velkých měst, včetně Manchesteru a Birminghamu, dostalo pouze po jednom členovi. Kromě tohoto standardizovaného zákona se zvýšil počet voličů na zhruba pět milionů voličů. Na první tení si návrh přizvalo vyslechnout přibližně 530 členů. Whigovská definice lidí nikdy nezšla nad rámec státního úřadu, ale dívali se na její přerozdělování z pohledu obyvatel jednoho města Frome, kterému byl udělen status parlamentního čtvrti, protože mohl být připojen jako zástupce vládního přemýšlení v Západní Anglii. Tento krok mohl zvýšit oblíbenost Whigů a jejich postup k uplatnění volebních práv obyvatelstva v této lokalitě.³¹

³¹ Tamtéž, s. 80-81.

Whigové a konzervativci byli podobně překvapeni událostmi v poslanecké sněmovně při tení návrhu. Probíhalo to následovně: John Russell byl překvapen ironickým smíchem, když předčítal seznam odsouzených a nespolehlivých tvrdí. Radikálové se přihlásili k interpelaci, že zákon nebyl dostatečně vyhotoven. Chtěli-li whigové zstatu moci, musejí se více snažit a chovat jako vdaní osobnosti a ne se nechávat zastrazovat a vyvádět z rovnováhy, ale prioritou má vždy být snaha zachovávat klid ve společnosti. Lord Grey začal kalkulovat a došel k názoru: při prosazení navrhovaného zákona by došlo k všeobecnému splnění očekávání a rozbušená politická situace by se uklidnila, když by se podařilo prosadit navrhovaný zákon, který by vedl k všeobecnému splnění očekávání. To by se ovšem nelíbilo konzervativní straně.³²

Robert Peel přednesl několik svých námitek, které se případně mohly použít jako nové podmínky. Samozřejmě nepopíral nutnost reformy, navrhuje ale vyrovnání charakteru a jednotnosti volebního práva. Poukázal na podmínky, kdy by zákon v takovémto znění byl nepřichodný, protože poprvé byla jasně stanovena hranice mezi možnostmi hlasování a tím i doba bez volebního práva.

Druhé tení prvního návrhu reformního zákona se konalo 23. března, kde bylo přítomno kolem 600 členů. Když se mělo hlasovat, tak pro tento návrh hlasovalo pouze 15 členů parlamentu, i to byl úspěch, že tolik členů pro návrh hlasovalo.³³

Přehodnocení návrhu poskytlo poslancům perspektivu pro podporu předčasněho neúspěchu a ke konečné úpravě návrhu zákona. Způsobem reformy by podpořili posilující vliv státní tiskárny a pokusili by se snížit vliv vysoké zlechty, což by znamenalo velmi radikální reformu.

³² WOODWARD, s. 82.

³³ O'NEILLE, Mark, MARTIN, Ged, A. *Backbencher on Parliamentary Reform 1831. 1832*, in: *The Historical Journal* 23, 1980, 3, s. 547.

Politický a populární tlak na reformy byl ohromný a whigové po zásluze vyhráli ve všeobecných volbách ve sn movn . Whigovská strana získala tím vzechny volební obvody s originálními voliči.³⁴

4.2 Druhý návrh reformního zákona

Prodloužení druhého návrhu zákona proběhlo v únoru 1831, podmínky byly v podstatě podobné jako u prvního návrhu, i když v průběhu debat vláda udělala jeden důležité ústupek. Byla přijata změna navržená lordem Chandosem. Bylo ujednáno prodloužení platnosti povolení na více než 50 liber nájemcům v krajích. Tento návrh byl určen k posílení postavení pronajímatelů tím, že jim pomohli ke kontrole a ovládnutí více hlasů na jejich panstvích. Radikálové tuto zásadu přijali a jezdili za nimi hlásat, že každé rozšíření volebního práva by mělo být vítáno v kladném smyslu.

Po těchto sítím zasedání poslanecké sn movny tento návrh zákona prošel v září 1831 a návrh byl poslán do Sn movny lordů, kde většina členů byla proti reformnímu zákonu a proti úspěchu Whigů ve volbách. Nakonec se odpůrci rozhodli, že se zdrží hlasování a po pětidenní rozpravě dvacet jeden biskup hlasovalo proti návrhu zákona a dne 8. října návrh reformního zákona nebyl schválen. V zemi se konala řada setkání, aby podpořily vládu, na druhou stranu se nedalo zabránit nepokojům, které najednou vypukly v Nottinghamu a Derby.³⁵

Dalším místem, ve kterém vypukly nepokoje, byl do té doby Bristol, kde vzbouřenci převzali kontrolu města do svých rukou na tři dny. Ve prospěch reformy byly úvahy rozděleny a velká agitace pomáhala produkovat podporu pro velký reformní zákon. Dav zničil několik metských budov, palác biskupa Bristolu, zámeček primátora města a další soukromé budovy. Politické organizace, které do této doby byly

³⁴ Tamtéž.

³⁵ WOODWARD, s. 82-83.

oddělené, uskutečnily spojení a měly jen jeden společný cíl, vytvořit národní politické unie. Tyto společné organizace byly vnímány jako hrozby, proti nimž vláda vydávala prohlášení, že byly protiústavní a protizákonné. V Birminghamu se jednalo o vytvoření Národní gardy, ale toto opatření bylo ihned zamítnuto, podle vlády a krále by to nepineslo konstruktivní řešení, jen další nepřijemnosti bez řešení stávající situace.

4.3 Těší návrh reformního zákona

Po odmítnutí druhého návrhu poslanecká sněmovna pro jistotu schválila návrh na podporu lorda Greye. Parlamentní pravidla zakazovala zavedení stejného nebo podobného zákona během stejného zasedání, samotní ministři doporučovali králi, aby odročil jednání parlamentu. Těší návrh reformního zákona, který byl projednáván v prosinci 1831, byl v mnoha ohledech odlišný od svých předcházejících návrhů.³⁶ Členové whigovského kabinetu si uvědomili, že další odmítnutí by bylo politicky nemožné. Odpůrci reformy se rozhodli zdrazovat změny, které měly podstatný charakter na změnu reformního zákona. V průběhu jednání se tato upravená taktika ukázala jako výborný prostředek, kdy probíhalo hlasování, odložit zrušení ustanoveného návrhu zákona, který zabraňoval volební právo pro shnilé čtvrti. Ministři věřili, že oni byli levicí a jediní připravení s alternativním řešením. Chtěli vytvořit velké množství nových zlechtických titulů, které měly vyrovnávat poměr v House of Lords mezi proreformními a protireformními členy. Ale výsada vytvářet zlechtické tituly patřila jen panovníkovi, Vilému IV., který tento krok odmítl. Jednání trvalo až do května roku 1832, kdy návrh byl vetován členy House of Lords. Pád tohoto zákona a následné podání rezignace premiéra lorda Charlese Greye vedlo k ve stejných kampaním, ekonomickým sabotážím a hrozbami ozbrojeného povstání.³⁷

³⁶ Tamtéž, s. 84.

³⁷ PEARCE, s. 17.

Tomu mohl zabránit nahrazující vévoda z Wellingtonu a konzervativci, kteří oponovali reformnímu zákonu. Lord Grey poznamenal, že vévoda Wellington byl mužem, který nepochopil charakter doby, jenž potěbuje změnu a dosavadní volební systém byl podle vévody z Wellingtonu v porážku.³⁸

Následující období bylo nazýváno jako Květnové dny, probíhající v průběhu květnu roku 1832, kdy vzrůstaly sociální nepokoje a politické napětí ve Spojeném království. Bylo to vymanění vlivu v House of Lords od konzervativců a taktického návrhu reformního zákona, jehož cílem bylo rozšířit parlamentní zastoupení pro střední třídu a nově industrializovaná anglická města.

Kampaně za rozšíření volebního práva získávaly širokou a organizovanou národní podporu, jako to vedl v předchozích letech Thomas Attwood, který se chlubil, že se může sjednotit zhruba dva milióny lidí v klidu a s právem v jedno velké a určující sdružení pro obnovu svobody, ztížení a prosperity. Na které demonstrace volaly po zrušení zlechty, dokonce i po zrušení celé monarchie. Attwood se snažil jednat opatrně, aby hnutí odborů byla z právního hlediska nenásilná a poklidná. On sám mohl povzbuzovat přesvědčení, že oni měli ten potenciál představit silnou, mimoparlamentní moc, kterou disponuje sjednocený národ během několika hodin i dnů. Proreformní organizace Birminghamská politická unie hrála hlavní roli v protestech, lidská základna se zvedla a politici se začali obávat ozbrojených konfliktů. V jiných částech země byly prováděny útoky na domy osob se zlechtickými tituly a zároveň na majetek politiků, kteří byli proti schválení reformy. Vévoda z Wellingtonu to nikterak nedokázal vydržet, a proto 15. května odstoupil

³⁸ JENKINS, T. A., *Wellington, Toryism and The Nation*, in: *History Today* 52, 2002, 11, s. 28-29.

z dosavadního vykonávaného postu a lord Grey byl povolán k návratu a vytvořil novou vládu.³⁹

Krise byla zneškodněna s obnovením vlády lorda Greya v polovině května a král Vilém IV. svým souhlasem v zásadě vytvořil dostatek nových vrstevníků na vybudování v tuziny lordů stojících na straně Whigů, aby umožnili podpořit zákon, jinak jmenuje nové peery, kteří měli být schopni podpořit návrh. Nakonec tato opatření nebyla vůbec nutná. Velký reformní zákon byl schválen parlamentem a obdržel královským souhlasem dne 7. června 1832.⁴⁰ Ve svém vedoucím postu lord Grey vytrval až do roku 1834, kdy ho ve funkci premiéra vystřídal William Lamb, ale ten byl na postu jen pár měsíců. Poté do úřadu nastupuje Arthur Wellesley, I. vévoda z Wellingtonu do druhého volebního období, které je velmi krátké. Proto se dal zanci svému stranickému kolegovi Robertu Peelovi. Vévoda z Wellingtonu odešel z politického života a zaměřil se pouze na vedení britské armády. Robert Peel měl zanci ve svém druhém volebním období. Jeho nástup byl provázen řadou zajímavých okolností, zejména snížením světového obchodu, poklesem státního dluhu. Zavedl nové daně pro zvýšení státního rozpočtu, nově zavedl daň z příjmu. Tato daň přinesla neekvané výsledky a dostatečně navýšila příjem státní pokladny. Z tohoto důvodu mohly být zrušeny některé přežité daně. Dle rozhodnutí Roberta Peela, jako premiéra bylo zrušeno obilných cel. Do konce své politické kariéry byl váženým politikem zajímající se o obchodní záležitosti a vše co s tím bylo spojováno.⁴¹

³⁹ WOODWARD, s. 86.

⁴⁰ PEARCE, s. 19.

⁴¹ BROCK, s. 85.

5. Výsledky

Cílem reformy bylo snížení počtu nominálních kvartů, před reformou existovalo přes dvě stovky těchto lokalit v Anglii. Po této reformě bylo kolem padesáti zesti míst zrušeno po posouzení nového a bytového fondu. Následně některé nejmenších kvartů ztratilo jednoho ze svých dvou členů v parlamentu. Celkem zákon upesnil více než 143 volebních obvodů v Anglii s nepovoleným volebním právem, místo těchto kvartů vytvořil 135 nových křesel pro Anglii a Walese. Nová dvacet dva velkých měst dostalo výsadu volit dva zástupce a dalších dvacet jedna měst, včetně dvou ve Walsu, dostalo možnost volit jen jednoho svého zástupce. Tímto přerozdělením mandátů vzniklo zedesát pět nových parlamentních pracovních míst a zedesát pět nových městských částí v Anglii a Walsu. Birmingham mohl mít dva zástupce v parlamentu, jedním byl i Thomas Attwood.⁴²

Zákon dále zavedl systém registrace voličů, museli být ustanoveni dozorcí pro chudé obyvatelstvo v každé farnosti a v každé územní kvartě. Tento zákon zavedl i systém speciálních soudů k prozkoumávání sporů týkajících se kvalifikace voličů. Také bylo povoleno používání více volebních míst v rámci téhož volebního obvodu a omezila se doba trvání voleb na dva dny, dříve bylo možno mít otevřené hlasovací prostory až čtyřicet dní.

Tento reformní zákon neohrozil volební obvody ve Skotsku a v Irsku. V těchto částech Velké Británie se reformy prováděly s časovým odstupem. Žádné volební obvody tady nebyly zbaveny svého volebního práva, jen byla rozšířena pravomoc voličů v daném obvodu. Ale jejich

⁴² SPILLER, s. 49.

po et lord v Dolní sn movn byl zachován jako p ed reformou; Skotsko disponovalo osmi k esly a Irsko vlastnilo p t k esel.⁴³

6. Ú inky

I kdy0 se poda ilo zružit n kolik shnilých tvrtí, tak reformní zákon nem l vy ezit vezkeré odchýlení od obecných pravidel ve volebním systému. Podplácení volí i nadále z stávalo a bylo problém dál do budoucnosti.

Bylo obtíOné kontrolovat registraci volí z n kterých ástí monarchie. Stanovil se odhad, 0e p ed parlamentní reformou bylo zhruba 400 000 oprávn ných volí a po schválení reformy se po et právoplatných volí zvýzil na 650 000 Angli an , co0 znamená, 0e se po et volí zvýzil o 60%. Ale v tzina populace z stala bez nároku na volební právo, v etn celého 0enského obyvatelstva. Tím se zv tzily právní p eká0ky pro 0eny, aby mohly p istupovat k volbám, jako oprávn né dr0itelky volebního práva rovnoprávn s mu0skou ástí populace.

Reformní zákon ud lal málo pro d lnickou t ídu, proto0e volí musel vlastnit majetek v hodnot 10 liber, aby mohl dostat volební právo. Dalo by se íci, 0e se jednalo o diskriminaci velké ásti d lnické t ídy. St ední t ída byla se zm nou mo0ností maximáln spokojená. Jen radikálové byli do jisté míry podrá0d ní, proto0e se jim nepoda ilo zajistit spln ní v zech podmínek.

⁴³ GOODLAD, s. 23.

7. Navazující další reformy

Během několika let parlament postupně přijal několik menších reforem. Zákony z let 1835 a 1836 zvýšily počet volebních míst v každém volebním obvodu a snížily možnost konání voleb na jeden den. Snažili se prosadit a odsouhlasit zákon o boji s korupcí, ale nepovedlo se úplně změnit stávající systém.

Proti dalším reformním zákonům stáli nově sjednocení konzervativci. Liberální strana, která nahradila Whigy, nechtěla udělat celkovou kontrolu volebního systému. Po nástupu Johna Russella na post předsedy vlády, bylo zavedeno několik malých reformních zákonů pro odstranění chyb, které byly v prvním reformním zákonu přehlédnuty.

Změna nastala až v roce 1867, kdy byl přijat a schválen druhý reformní zákon.

8. Parlament Velké Británie v současnosti

Celý název zní Parlament Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, je to nejvyšší instituce zákonodárné moci Velké Británie a zámořských teritorií. Skládá se jako v minulosti z Dolní sněmovny a Sněmovny lordů. Hlavním činitelem je britský panovník, který má svrchované právo zasahovat do činnosti obou komor parlamentu, ale v současnosti bylo panovníkovi omezeno vkládání do rozhodování parlamentu. Dnes je královnou Alžběta II., která je dcerou bývalého krále Jiřího VI. (prince Alberta) a matky Alžběty Bowes-Lyonové. Královnou celého Britského impéria se stala roku 1952 po smrti svého otce, ale korunovace se uskutečnila až o rok později. Je to zatím druhá královna, která plní své povinnosti už čtyřicet let. První královnou byla Viktorie I., která korunou oddala celý svůj život, celých čtyřicet let. Současným předsedou vlády je údajně konzervativní politik David Cameron.

Historie parlamentu sahá a0 do st edov ku, kde existovaly t i na sob nezávislé a zcela samostatné království Anglie, Skotsko a Irsko. Ke slou ení parlamentu došlo na po átku 18. století mezi Anglií a Skotskem a o století pozd ji se p ipojil i Irský parlament. Tímto aktem vznikl sdru0ený parlament Spojeného království Velké Británie a Severního Irska.

Po átky anglického parlamentu byly zaznamenány na konci 11. století, kdy se o to postaral Vilém I. Dobyvatel obohacený o rady svých hodnostá a církevních otc . Ale skute ný vznik a fungování parlamentu spadá a0 do 13. století podepsáním dokumentu Magna Charta Libertatum (Velkou listinu svobod).⁴⁴ Rozd lení moci parlamentu se stalo pozd ji a0 za vlády Eduarda II., kdy se parlament stal dvoukomorový, a došlo k rozd lení na politické skupiny. V jedné byli jen zástupci m sta, rytí i, v druhé byli církevní hodnostá i a vyzší zlechta. Bez souhlasu celého parlamentu, obou komor, nebylo mo0no nic prosadit.

Skotský parlament vznikl ve 13. století z rady biskup a zástupc zlechtického titulu. Dr0el si politickou a zákonodárnou moc. M l podobné slo0ení jako anglický parlament. Kdy0 na p elomu 16. a 17. století probíhaly reformy, z parlamentu byli vylou eni vzichni p ísluzníci církevní moci. Dlouho se tento p ístup nemohl udržet, a proto byl v druhé polovin 17. století slou en s anglickým parlamentem.

Posledním byl irský parlament, který m l hájit a vykonávat zájmy anglického parlamentu v irském hrabství. P vodní obyvatelstvo nemohlo být p ipuzt no k volbám a k zastáváním ve ejných funkcí. M ly to zm nit reformy, zejména s nábo0enským podtextem, ale výsledky se nedostavily. I kdy0 postupem ásu byla dána mo0nost volit i obyvatel m

⁴⁴ MRÁZ, Bohumil, *D jiny výtvarné kultury1*, Praha 2002, s. 108.

jiného náboženského vyznání, tak stále jim bylo zakázáno zastávat funkce v parlamentu.

Po slouení všech částí parlamentu bylo také získat volební právo. Takovou zancí měli jen majetkově zajištěné obyvatelstvo a volební obvody, které se nestaly součástí industrializovaných měst.

Parlament Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku sídlí už od počátku své existence v nejstarší dochované části Westminsterského paláce.

Jedná se o jednu z nejhlavnějších královských rezidencí. Největší popularitu měl ve středověku. V počátcích se zde scházeli členové parlamentu, pokud to bylo vhodné, a postupem času se zde začala konat zasedání vlády. Budovu potkal i nepřijemný požár a velká část paláce byla zničena. Jelikož byl vybudován jako královská rezidence, nebyly zde vyhovující prostory pro scházení parlamentu. Jednání a slavnostní ceremonie se uskutečňovaly v malovaném sále. Snovna lordů měla pro své soukromé hlasování k dispozici takzvaný bílý sál, ale Dolní snovna neměla vhodnou místnost na projednávání svých programů.

V roce 1834 se stal další požár, který zničil ještě větší část nehten předchozí požár. Jediné, co zůstalo nepoškozené, byla Westminster Hall. Král Vilém IV. nechal svolat skupinu poradců pro znovu rekonstruování paláce. Všichni členové se shodli na tom, že palác musí být postaven na tom samém místě. Roku 1836 byl vybrán návrh na postavení neogotického paláce od autora Barryho. Jeho návrh spočíval v tom, že se nechal inspirovat gotickým stylem z 15. století a zapadal do neogotického stylu 19. století.⁴⁵ Na stavbu bylo použito červené zdivo, které ale vlivem času a počasí začalo chátrat. Při rekonstrukci použili jiný a odolnější

⁴⁵ MRÁZ, s. 113.

materiál. Součástí návrhu bylo i vybudování několika výtahů, z kterých je nejznámější Big Ben. Samotná stavba byla započata po položení základního kamene ve čtyřicátých letech. Postupně byly realizovány jednotlivé úseky. Nejprve byly dokončeny prostory pro Sněmovnu lordů a několik let po ní se do kalužích prostor i Dolní sněmovna. Celkové úpravy byly dokončeny do poloviny zedesátých let a stavba vydržela až do roku 1941. V tomto roce byl sál Dolní sněmovny pozkozen nálety. Opět přizla na řadu rekonstrukce, které se ujal Giles Gilbert Scott, jenž se snažil uchovat a zpět zachytit původní návrh rekonstrukce podle Barryho návrhu.⁴⁶

9. Závěr

V této práci jsem se pokusila zaměřit na parlamentní reformu z roku 1832 ve Velké Británii, která měla za úkol přispět ke zlepšení volebního systému. Dalším cílem mé práce byla deskripce a analýza historického vývoje v období před parlamentní reformou a během reformy.

Bakalářskou práci jsem pojala do tří základních celků. V první části se vnovala situace ve Velké Británii před parlamentní reformou, kde se zabývám politickým aspektem doby a jejich vlivem na stav a fungování monarchie. Soupeření Toryovského a Whigovského kabinetu a rozdělení politické moci v parlamentu, což ovlivňovalo chod celého království. Docházelo i k nástupu stádní premiér v rámci jedné politické strany Toryovské. Nakonec v této kapitole zmíjím i rozdělení a fungování britského parlamentu, jeho složení a pravomocem.

Jedním z důležitých aspektů, na který jsem se zaměřila, byl i masakr na Svatopetrském poli, který se stal jedním ze symbolů bojů za novou volební reformu a za zlepšení politického rozložení politických

⁴⁶ MRÁZ, s. 113-114.

stran. Z této události politici měli strach, že se malé nepokoje mohou promítnout v revoluci.

Druhá část je věnována Lordu Charlesovi Greyovi, jeho politické kariéře, jeho postojům, výrazného vlivu na parlamentní reformu a jeho vstupu do politického života. Dále jeho stranickým spolupracovníkům, kteří stáli při něm navrhovaných reformách po jeho boku v jakékoliv situaci a podíleli se na silné propagaci reformy. V tomto období proběhlo několik krizí, které se podařilo potlačit, nebo byly eliminovány. Jedna příležitost se objevila ve třicátých letech 19. století, bylo to povstání, které dostalo jméno po svém vůdci i Swingovo povstání. I když se jednalo o negativní událost, našly se v tom i pozitivní inspirace, dosáhnout reformního cíle a vytrvat v něm.

V poslední části se zabývám jednotlivými návrhy parlamentní reformy. Tuto kapitolu jsem nazvala Průchod reformního zákona. Celkem byly tři návrhy reformního zákona v rozmezí od jara roku 1831 až po léto roku 1832. První návrh reformního zákona byl předložen 1. března 1831 Johnem Russellem, který byl zamítnut již při druhém čtení. Druhý návrh byl prezentován v únoru téhož roku a prošel do Sněmovny lordů, kde byl na podzim zamítnut. Poslední návrh zákona byl předán k projednávání v prosinci roku 1831, kdy se jednání protáhlo až do května roku 1832. Mezitím se museli uskutečnit volby. Lord Grey raději podal rezignaci na svůj post a místo něj byl jmenován vévoda z Wellingtonu. Ten měl za úkol sestavit novou vládu, to se mu ale nepovedlo, nebo se potýkal s celou řadou problémů, protestů za přijetí reformy a další vlnou nepokojů. Nakonec podal demisi a na jeho místo se vrátil lord Grey, který v této době měl velkou podporu od krále Viléma IV. Odsouhlasení návrhu reformního zákona se uskutečnilo 7. února 1832. Vilém IV. sehrál velmi důležitou roli při schvalování. Pokud by se členové Sněmovny lordů nebyli schopni se dohodnout na schválení navrhovaného reformního zákona, byl by nucen jmenovat nové peery, kteří by bez protestů návrh odsouhlasili. K tomu radikálnímu kroku nedošlo a vše proběhlo dle regulí.

Cílem práce bylo bohužel zodpovězeno jen několik otázek, které jsem si v průběhu práce kladla. Snažila jsem se přijít na dno vody, pro dlouhé období konzervativní dominance, pokud to takhle mohu nazvat, byla ukončena v roce 1830. Dle mého názoru u0 nebyli schopni přijímat a odmítali nové pokrokové změny. A obyvatelstvo u0 je neuznávalo jako autoritu státu. I když se našla místa, kde jim objaté byli nakloněni. Oproti nim Whigové byli nadzpeni pokrokem a snažili se změny přizpůsobovat a prosazovat a měli velkou podporu u obyvatel, protože do jisté míry poslouchali to, co by si lidé přáli za změny.

Další otázku, na kterou se pokouším odpovědět, byla: jaké byly hlavní ustanovení Velkého reformního zákona. V návrhu reformního zákona bylo několik položek, které měly zajistit zlepšení volebního systému a zajistit volební práva i pro dříve inickou třídu. Hlavním bodem bylo zrušení několik desítek až stovek kvrtů v Anglii a jejich míst v zastupitelstvu. Následně parlament přesně stanovil místa s nepovoleným volebním právem a vytvořil nová místa. Nová velká města mohla mít svého zástupce v parlamentu. Nová reforma měla zajistit i registraci voličů s platným volebním právem.

Jednou z posledních otázek, které jsem si pokládala, byla: do jaké míry byly mimoparlamentní aktivity důležitým faktorem při vytváření parlamentní reformy. Domnívám se, že aktivity, které se odehrávaly za zdmi parlamentu, byly do jisté míry užijnější než kdejaké strojené a nické projevy. Po vyhlášení jakékoliv negativní změny, ať se týkala nebo nebyla součástí parlamentní reformy, tak postihla obyvatelstvo.

členové parlamentu se setkali s kladením odporu, vytvořením národních uskupení a organizací, které často byly vedeny politikem. A hlavní členové parlamentu se obávali, že se nepokoje mohou promítnout v revoluci, což nechťli dopustit. Proto se raději snažili naleznout vhodný kompromis, který by celou situaci zklidnil a pokud možno oddálil.

Mým názorem na danou situaci je, že zavedení parlamentní reformy nebylo vůbec jednoduché. Hlavním jej obdivuji má lord Grey, který se stal dominujícím symbolem této problematiky. Jeho odhodlanost jít za stanovenými cíli by měla být u každého člověka bez rozdílu podmínek v jaké době, místě a jaké bylo a je jeho společenské postavení.

10. Seznam použité literatury

BRIGGS, Asa, *The Age Improvement 1783 . 1867*, London 1970.

BROCK, Michael, *The Great Reform Act*, London 1973.

COWHERD, R. G., *The Politics of English Dissent 1832. 1848*, in: Church History 23, 1954, 2, s. 136 -143.

DAVIS, Norman, *Ostrovy. D jiny*, Praha 2003.

FARRELL, Stephen, *A First Step Towards Democracy*, in: History Today 60, 2010, 7, s. 10-17.

GOODLAD, Graham, *Corn, Catholics and The Constitution: The Tory Crisis of 1827 . 30*, in: History Review 9, 2002, 43, s. 4-9.

HADLEY, Kathryn, *Taking Liberties*, in: History Today 58, 2008, 10, s. 5.

HARLING, Philip, *The Law of Libel and The Limits of Repression 1790. 1832*, in: The Historical Journal 44, 2001, 1, s. 107-134.

INGLE, Stephen, *The British Party System*, Oxford 1989.

JENKINS, T. A., *Wellington, Toryism and The Nation*, in: History Today 52, 2002, 11, s. 26-33.

JUDD, Gerrit P. IV, *Members of Parliament 1734 . 1832*, London 1955.

MCCORD, Norman, *Some Difficulties of Parliamentary Reform*, in: The Historical Journal 10, 1967, 4, s. 376-390.

MORGAN, Kenneth O. a kolektiv, *D jiny Británie*, Praha 2011.

MILES, Taylor, *British Politics in The Age of Revolution and Reform 1789. 1867*, in: *The Historical Journal* 45, 2002, 3, s. 661-677.

MRÁZ, Bohumil, *D jiny výtvarné kultury*¹, Praha 2002.

O'NEILLE, Mark, MARTIN, Ged, A. *Backbencher on Parliamentary Reform 1831. 1832*, in: *The Historical Journal* 23, 1980, 3, s. 539-563.

PEARS, Robert, *The Great Reform Act of 1832*, in: *History Review* 3, 2007, 57, s. 15-19.

PHILLIPS, John A., WETHRELL, Charles, *The Great Reform Act of 1832 and The Political Modernization of England*, in: *American Historical Review* 4, 1995, s. 411-436.

POOL, Robert, *By the Law or The Sword Peterloo Revisited*, in: *History* 91, 2006, 32, s. 254-276.

ROYLE, Edward, *Radical Politics 1790 . 1900: Religion and Unbeliefs*, London 1971.

SACK, James S., *The House of Lords and Parliamentary Patronage in Great Britain 1802. 1832*, in: *The Historical Journal* 23, 1980, 4, s. 913-937.

SMTH, E. A., *Lord Grey. 1764 . 1845*, Oxford 1990.

SPILLER, John, *Reform and Revolution*, in: *History Review* 12, 2001, 41, s. 45-50.

WASSON, Ellis Archer, *D jiny moderní Británie. Od roku 1714 a0 po dnešek*, Praha 2010.

WASSON, Ellis A., *The Spirit of Reform 1832 and 1867*; in: *Albion, A Quarterly Journal Concerned with British studies* 12, 1980, 2, s. 164-174.

WILLIAMS, Glyn, RAMSDEN, John, *Ruling Britannia. A Political History of Britain 1688. 1988*, London 1990.

WOODWARD, E. L., *The Age of Reform 1815 . 1870*, Oxford 1990.

11. Resumé

This bachelor thesis applies to the British Parliament Reform in 1832. This thesis research political situation and the interence political officials. The main exponent was lord Charles Grey, who was supported by William IV. The next part of this thesis also applies to surroundings, which was necessary to an implementation of the British Parliament Reform. The thesis analyzed origin and support of reform law in the parlament and in the society in the 30s of the 19th century.

The principal literature was historical publications, particularly The Great Refrom Act by Michael Brock, The Age of Reform 1815. 1870 by E. L. Woodward and Lord Grey by E. A. Smith.